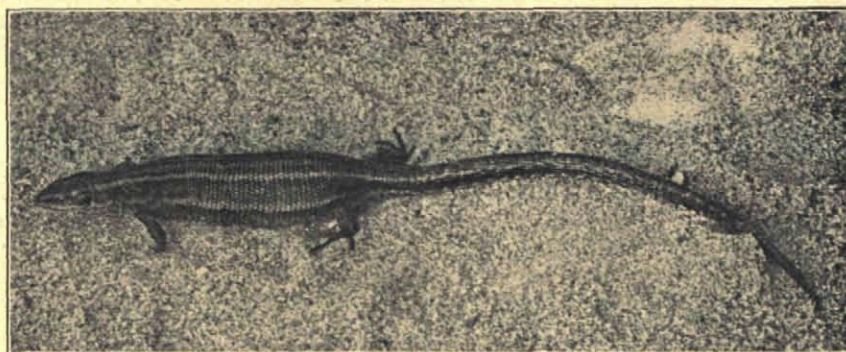

VARIA.

P 'n Zondagavond in Juli kwam een kleine jongen op mijn deur af met een sigarenzakje in zijn hand. Ik ging hem tegemoet en hij vertelde me, dat hij »zoo'n mooi beestje« gevonden had, me tegelijk het sigarenzakje overreikende. Ik was wel wat nieuwsgierig, allereerst dacht ik aan een glazenmaker, doch inmiddels het zakje openende, ontwaarde ik een dubbelgevouwen hagedisje. Toen het vrij op de tafel rondliep, trok de kleine kop en het onevenredig dikke lichaam bijzonder mijn aandacht. De kop was zoo klein haast als die van een salamander. Ik had in de duinen bij Haarlem vroeger genoeg groene hagedissen gevangen, om te weten, dat die een veel dikkeren kop hebben. Plotseling herinnerde ik mij iets. Een jaar of drie geleden vertelde een tuinknecht mij, dat in onzen polder ook hagedissen waren, kleiner dan de groene, die hij ook kende. Hij voegde er nog bij, dat die kleinere levende jongen ter wereld bracht, wat hij van eigen aanschouwing wist. Nu was ik niet genoeg met het reptielendom op de hoogte, om den man tegen te spreken, wat ik trouwens ook nòg amper gedaan zou hebben, want de kleine baas was een eerste snuffelaar en nauwkeurig waarnemer.

Noordgouwe.

Hagedis (*Lacerta Avocetta*).

Foto J. VIJVERBERG.

Ik uitte dus mijn verbazing en liet van mijn twijfel niets merken. Ik zou thuis wel eens zien, of Brehm mij helpen kon. En zoo waar, in een wip had ik hem gevonden. Ik wil hier even de beschrijving uit Brehm weergeven: De Kleine Hagedis (*Lacerta vivipara*) komt in ons vaderland weinig voor. Men ontmoet haar nooit in oorden, waar de gewone Hagedis zich ophoudt. Bij Arnhem, bij Leiden en bij Nijmegen werd zij in bosschen onder droge blaren gevonden (we zouden er nu dus bij kunnen voegen: te Noordgouwe op Schouwen).

Haar lengte bedraagt 15 tot 18 cM., (mijn exemplaar was precies 18 cM.) waarvan 10 à 11 cM. op den staart komt. De kop, de romp en de teenen zijn bij haar een weinig tengerder (ik zou zeggen, de kop veel tengerder) gebouwd dan bij de Gewone Hagedis. De donkerbruine grondkleur van de rugzijde kan in leikleur overgaan, doch vormt steeds donkerder strepen op het midden van den rug en op iedere zijde. De onderzijde is op bruinachtig of blauwachtig grijsen, geelachtig witten, safraangelen of steenrooden grond zwart gestippeld of gevlekt; de keel is blauwachtig, niet zelden echter rozerood.

De naam *vivipara* (levenbarend) ontleent deze soort aan de plaats, waar haar jongen zich soms ontwikkelen, soms n.l. verlaten zij de eischaal reeds vóór de geboorte, meestal echter kort daarna. In Zuid-Duitschland geschiedt dit gemiddeld eind Juli en altijd 's nachts. Het aantal jongen bedraagt 8, hoogstens 10; nog door de eischaal omgeven komen zij met tusschen-

poozen van 2 minuten ter wereld en zijn na een half uur er in geslaagd zich te bevrijden.

Mijn exemplaar beantwoordde geheel aan deze beschrijving, uitgenomen het laatste gedeelte, wat ik niet kon waarnemen. Nu helpt echter de bewering van den eenvoudigen tuinknecht niet weinig er toe mede, om mij er van overtuigd te doen zijn, dat ik werkelijk met *Lacerta vivipara* te doen heb. De kiek, die ik van hem nam en welke dit episteltje vergezelt, moge den kenner duidelijk genoeg zijn, om mij in het gelijk te kunnen stellen. Wel merkwaardig is, dat ik den avond, volgenden op den bewusten Zondagavond, zelf in den polder een ander exemplaar in het gras langs een slootkant vond. Deze was meer groenachtig getint, doch even groot.

Een andere, tot nu toe vrijwel onbekende gast in onze omgeving is de egel. Op een morgen vertelde een jongen me, dat zijn vader een »stekelvarken« gevangen had, Ieder zal

Noordgoutwe.

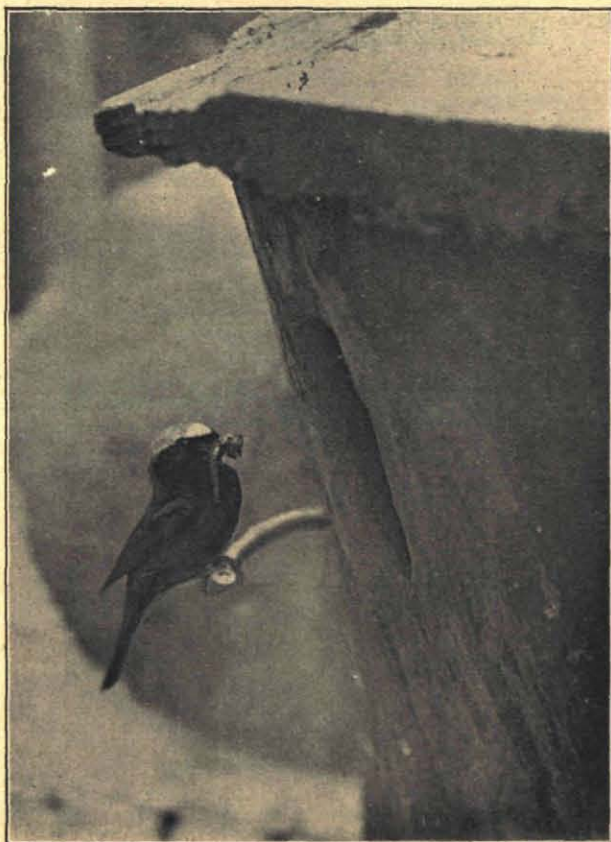
Egel.

Foto J. VIJVERBERG.

begrijpen, dat deze naam, hoewel verkeerd, in een streek als de onze, waar en egel en stekelvarken onbekend zijn, gemakkelijk burgerrecht verkreeg.

Ik heb het toch zoover gekregen, dat de schoolkinderen, althans nu, spreken van een egel, vooral de leerlingen der hoogste klasse, die bij een bezoek aan de Diergaarde te Rotterdam een »echt« stekelvarken te zien kregen. Of de egel van oudsher in onzen polder voorkomt, of deze sinjeur de eenige is, dan wel of er meer zijn, dit zijn nog vragen, waarop ik geen antwoord kan geven. Ellenlange verhalen doen de ronde onder de landelijke bevolking over de herkomst van het beest. Zooveel is zeker, dat er tweemaal een is ingevoerd en in het vrije veld gezet. Of het exemplaar van de foto een van die twee dan wellicht een nakomeling is, daar haalt men de schouders voor op. Maar de man had hem en zou hem bewaren tot het kermis was. Dan kon een zijner jongens bij een uitspanning in de buurt hem voor »een cent de man« laten kijken.

Doch een week voor Pinksteren was hij uit zijn hok ontsnapt en met hem vervloog de hoop op een buitenkansje. Maar zie, twee dagen voor Pinksteren vond de man zelf hem terug in een nest van dood gras en dorre bladeren, op een kwartier afstands van zijn woning. Toen kon ik hem kieken. Hij werd secuur opgesloten en 's Maandags te kijk gezet. De jongen deed er nog twee gulden mee op. Juist dezer dagen vernam ik, dat de man in den loop van den namiddag door de politie gelast werd, den egel vrij te laten. Denzelfden avond nog werd hem de vrijheid geschonken. Wie weet, waar hij later weer opduikt. Er waren menschen, die vroegen, of dat nu het dier was, dat de koeien uitmolk, als die 's nachts in de wei liggen. Ik heb daar Brehm eens op nageslagen, doch vond dienaangaande niets. Het komt me ook zóó onwaarschijnlijk voor, dat ik daar niet eens op wilde in gaan.

Noordgouwe.

Roodstaartje (mannetje), met voer bij nestopening. Foto J. VIJVERBERG.

Nu wilde ik nog een paar m. i. merkwaardigheden uit mijn omgeving aanstippen. Dat de vogelwereld van Schouwen vermaard is, zal ieder bekend zijn, doch buiten de broedkolonies van meeuwen en sterns, telt dat eiland nog tal van soorten, die men hier niet zoeken zou.

Mijn buurman, de dokter, uit Z.-Holland afkomstig en zijn vrouw, uit N.-Brabant, waren verbaasd over het groote aantal kleinere vogels. Een paar, waarvan ik niet wist, dat ze hier voorkwamen, wil ik even noemen: Ten eerste: de geitenmelker of nachtzwaluw. Op een avond in Maart viel, meer dan hij vloog, een grauwe vogel in schuine richting uit een populier in het gras. Een uil was het niet, dat zag ik wel. De vogel deed me door zijn langen staart aan een koekoek denken, doch daarvoor was hij weer te klein. Ik gauw van de fiets af en op de plek toegelopen, waar hij neergevallen was. Ik zag hem niet. Na eenigen

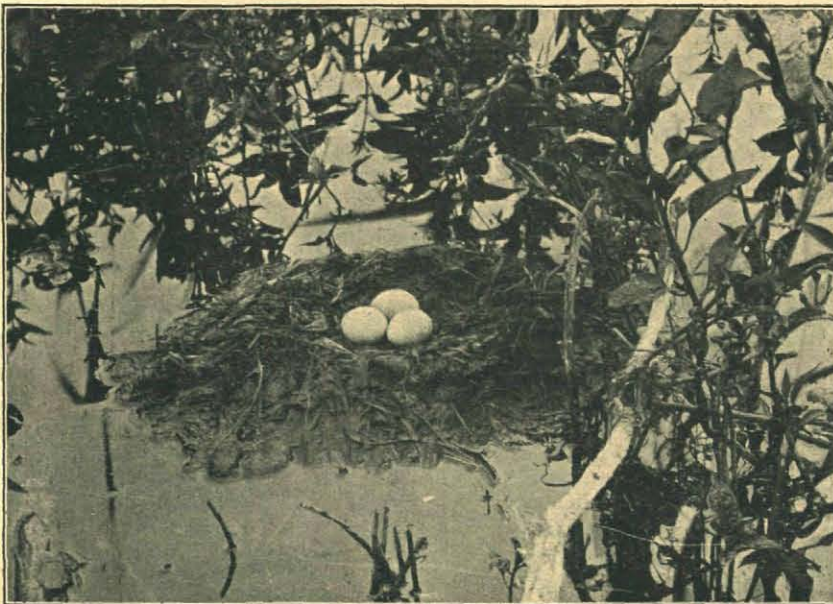
tijd gezocht te hebben, zag ik hem weer op dezelfde wijze uit een boom vallen. Mijn vermoeden, dat het een nachtzwaluw zou zijn, werd voldoende bevestigd door de verklaring van enkele personen, waaronder ook weer mijn vriend van de hagedis, dat de geitenmelker hier werkelijk voorkomt.

Een andere, hier zeldzame vogel, is de klauwier, zoowat ter grootte van een spreeuw, een prachtige vogel. Onze veldwachter zei, dat hij hem al zestien jaren lang in dezelfde buurt 's zomers had gezien. Dit jaar had hij er nog niet opgelet. 't Was dicht bij het dorp; ik ging 's avonds eens kijken en van verre zag ik een vogel op den telegraafdraad zitten.

Toen ik hem beter kon waarnemen, zag ik, dat het werkelijk de klauwier was. Ik heb naar het nest gezocht, doch vergeefs. Het eenige resultaat was, dat ik den ouden vogel nog eens met een jong zag rondvliegen, dat ik nog op armlengte kon naderen, waarna het doodkalm in een grooten meidoornstruik verdween, om zich daarna niet meer te laten zien. 't Volgend jaar hoop ik er vroeger bij te zijn. Een prachtige vogel voor een kiek, dunkt me.

Bij de serie vogel-reclameplaatjes van de firma Van Houten, is er ook een van de zwart-grauwe vliegenvanger.

Mijn geheele kennis van dezen vogel bepaalde zich tot dit plaatje en het bijschrift. Op een avond in Mei werd mijn aandacht getrokken door een vogeltje, dat donker gekleurd was op den rug, doch aan de onderzijde opvallend wit. Het zat op een boonstaak. Ik wist het tot op korten afstand te besluipen en kon het op mijn gemak waarnemen. Kop en rug waren

Noordgouw.

Blootgelegd nest van de Dodaars, Duinen bij Haamstede. Foto J. VIJVERBERG.

zwart, met op de vleugels een duidelijke witte vlek, ruitvormig. De onderzijde was geheel wit en op het voorhoofd waren 2 witte plekje.

Het vogeltje vloog eens weg om een insect te snappen, en kwam dan weer op hetzelfde plekje terug, evenals de grauwe vliegenvanger. De gedragingen van het beest en mijn reclameplaatjes hielpen mij op weg en Thijsse's vogelboekje deed de rest: Ik had een zwart-grauwe vliegenvanger, ook wel — zooals in Dr. Buekers boekje — tuinekstertje genoemd, in mijn tuin. Ik hoopte maar dat hij ook bij me zou nestelen. Elken morgen deed hij zijn gewone toertje langs het raam, ging op hetzelfde paaltje een poosje zitten.

Een mooie gelegenheid om hem daarop te kijken; ik kon de camera geheel wegstoppen. Doch angstvallig alles vermijdende, wat den vogel zou kunnen verontrusten, stelde ik dat tot later uit, tot eieren of jongen hem aan de buurt zouden binden. Dáár.... op een goeden morgen was hij verdwenen. Ik dacht al, dat een kat hem had gesnapt en keek argwanend

naar buurmans Grimbaard, doch juist dien dag kreeg ik bezoek van mijn vriend Wigman, die mij zeide, dat de vogel bepaald doorgetrokken was, daar het zijn gewoonte is, op zijn doorreis. een dag of 3—4 ergens te blijven »hangen«. Had ik hem maar gekiekt.

Bij dit epistel wilde ik voegen een mooie kiek van een roodstaart-mannetje, ook al, omdat ik die bij het stuk van den heer Wigman in een der Juniafl. nog niet plaatsen kon. Het nestje zat in een hollen, paal, waarop de goedhartige boer voor alle veiligheid een plankje legde. Jammer, dat het met de uitvinding der kleurenfotografie niet harder opschiet. Deze vogel toch, in kleuren gekiekt, zou een juweel van een foto leveren.

Ik zou u attent willen maken op het reusachtige beest, dat het dier aan zijn jongen brengt. Je wordt er griezeliĳ van. Onlangs zag ik een grauwe lijster met een dikke veenmol bezig. Verbeeld je, de vogel greep hem met zijn snavel aan en smet hem maar heen en

Noordgouwe.

Nest van het Zandlooptje, Duinen bij Haamstede.

Foto J. VIJVERBERG.

weer. En wij menschen — ik tenminste wel — houden ons elk oogenblik gereed, den vinger terug te trekken, als hij, het holletje volgende in den grond, het griezeliĳe dier daar mocht aanraken.

Ten slotte een kort woord bij een paar foto's van vreemde nesten. Ik bedoel die van strandlooper en dodaars. Toen ik in de Pinksterweek met mijn logé, den heer Wigman en den jachtopziener bij de verlaten eendenkooi diep in de Haamsteedsche duinen dwaalde, wees de jachtopziener ons op een hoop rommel — eenigszins afgerond — in een zijslot. Ik wist wel, dat de dodaars niet zoo nauw speurde, maar toen de man ons zei, dat hij daaruit het vorige jaar eieren van een fuut gevonden had, keken we, elkaar eerst wel wat ongeloovig aan. Een week of wat later echter wist de jachtopziener me te vertellen, dat er weer eieren in het »nest« lagen en ik kon me overtuigen. Ik had dien dag een paar dames bij me en toen ik van een eindje ver het nest aanwees, lachten ze me uit en zeiden: »Maak dat een ander wijs!« En ja, ik vertrouwde op den opziener, maar anders zou ik ook gezegd hebben:

»Dat kan geen nest zijn«. De spotlust der dames en mijn twijfel verdwenen, toen onze geleider met zijn vingers in den drijvenden hoop rommel aan het roeren ging en drie witte eitjes bloot kradde. De vogel heeft ook de gewoonte, bij het verlaten van zijn nest de eieren te bedekken. Het spijt me nu, dat ik geen kiek nam van het nest, zooals ik het vond, met bedekte eieren. De vochtige warmte der rottende plantenresten zal de eieren voor te groote afkoeling bewaren, als de vogel er niet op zit en zoo zal dit diersch instinct in zooverre aan het toekomstige kroost ten goede komen.

Toen we van dit vreemde nest naar het strand wandelden, vonden we dicht aan de kust nog een nest, »dat geen nest was«, n.l. van een strandlooptje. Zelfs het geoefende oog van den jachtopziener was geen waarborg voor het vlug vinden van het nest; de man wilde al een oogenblik twijfelen, doch dit kwam zijn eer te na, hij ging dus door. »Daar liggen ze« zei hij en »geroutineerd« als ik me in deze wel noemen mag, moest ik toch nog even zoeken. De dames zagen ze eerst, toen de boschwachter ze met zijn stok aanwees. Hier was nu geen spoor van nest, alleen moest er zooveel uitholling zijn, dat de eieren niet wegrolde. Wel lagen er enkele gekleurde schelpjes tusschen de eitjes. De aangespoelde takken, dor, verweerd en brokkelig werkten ook uitstekend mede, om de eieren in de omgeving geheel te doen opgaan. Er lagen er 3 in, vuilgeel met zwarte vlekjes en streepjes, ter grootte van een eksteri (of van een tortelduif), maar meer peervormig en met spitse punt.

Noordgouwe.

J. VIJVERBERG.

TENTOONSTELLING VAN DE NED. NAT. HIST. VER. AFD. APELDOORN.

21 Augustus—3 September 1913.

ADAT bekend geworden was, dat er tijdens de Onafhankelijkheidsfeesten 1913 verschillen- de tentoon- stellingen zouden wor- den gehou- den, besloot de Afd. bij deze gelegenheid voor 't eerst in haar anderhalfjarig be- staan in eene expositie uit te komen. Een comité werd benoemd, bestaande uit de heeren: K. A. Berendsen, chef-bloemist 't Loo, voor- zitter, O. Sandbrink, secr.- penningmeester, H. Peusens, J. H. H. R. Schreyner, A. Pijnappel, K. v. Houten en de dames: A. Frickers en C. J. J. Boers. Gemaakt zou worden een stukje Veluwe. Tot dit doel was een groot doek geschilderd, voorstellend een heuvel-

